

magas szellemi vagy erkölcsi színvonalra emelkedett is, hanem folytonos tanulással és folytonos tapasztalással és önneveléssel tökéletesítse magát. Különösen a nevelés eszközeinek alkalmazásában és tudásban haladjon előre megállás nélkül.

A nevelésnek van elmélete, hiszen van neveléstudomány is. Valaki egyszer azt ajánlotta, hogy a tudós égesse el könyveit minden tíz esztendőben. Az igazgatónak is éber figyelemmel kell kísérnie a neveléstudomány haladását, amit csak neveléstudományi könyvek és szaklapok rendszeres olvasásával tehet. De a nevelés művészet is, a művészet örök dajkája pedig az inspiráció. Keressen inspirációt az igazgató a falu népeletében s annak alkotásaiban, a vidám gyermekeseregben, tanítói társaságában, más igazgatók, más iskolák látogatásában, tanítógyűléseken és tanítói szemináriumokon, legfőképpen pedig saját magányos sétái alkalmával lelkének mélyében.

A neveléstudományi ismeretek és az intuíció áldásos pillanataiban azonban csak a gazdag és tartalmas lélek tárházába gyűjtött anyagból alkothatnak valóban nagyot. Az igazgató művelje a kultúra minden területét, ne elégedjen meg az iskolai tantárgyak hétköznapi anyagával, hatoljon mélyebbre, izelje meg a megismerés édesebb gyümölcseit is, lépjen be a tudományok tudományának, a bölcséletnek édenkertjébe, merítsen a hit ősforrásai-ból, sűtkérezzék a művészetek melegében, de legyen igaz ember és építse fel lelkében hivatásának megtántorithatatlan alapját, melyen hitvallása, életfelfogása felépül és amely életének és munkásságának szilárd talpköve, minden gondolatának középpontja.

A nemzetnevelés eszméjében keresse az életcél, munkájához az erőt, pályájának szélesedését, küzdelmeinek egyensúlyát s a végső tökéletesedést.

(Q.)

Az Országzászló előtt

A 640—05—85/1929. sz. alatt kiadott vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet értelmében az ország összes iskoláiban a tanévet megnyitó ünnepélyen az iskola igazgatójának vagy egyik tanárának, illetőleg tanítójának hazafias beszéd kíséretében fel kell hívnia az ifjúság figyelmét a nemzeti zászlónak a nemzet életében való jelentőségére és ugyanekkor az egész ifjúság tisztelgő menetben elvonul a nemzeti zászló előtt. A vallás- és közoktatásügyi miniszter azóta több kérelem alapján azt is megengedte, hogy az iskolák a tanévet megnyitó ünnepélynek azt a részét, amely hivatali elődjének fenti rendelete értelmében a zászlókultusz céljait szolgálja, azokban a városokban és községekben, amelyekben országzászló van, a helyben működő országzászló bizottsággal egyetértően, kedvező időjárás esetén az Országzászló előtt tarthassák meg. 60.699—1935. VI. ü. o. sz. rendeletével ezért felhívta a városokban és nagyobb községekben működő iskolák

igazgatóit, hogy az ünnepély pedagógiai értékének emelése, másrészt torlódások elkerülése céljából állapodjanak meg abban, hogy előbb a népoktatási intézetek ifjúsága, majd ezek elvonulása után együttesen a közép- és középfokú iskolák ifjúsága tisztelegjen az országzászló előtt, ahol a tanár, illetőleg a tanító beszéde után egy tanulónak alkalmi szavalata és az ifjúság hazafias éneke zárja be az ünnepélyt, mely után a tisztelgő elvonulás következik.

Ezen rendelet értelmében akarjuk megkönnyíteni kartársaink munkáját, amikor erre az alkalomra beszédet közlünk.

KEDVES MAGYAR GYERMEKEK!

Amikor az új tanítási évet megkezdettük, első utunk az Isten házába vezetett, hogy kérjük a jó Isten segítségét ahhoz a munkához, amelyet saját boldogulásunkra, felebarátaink javára, hazánk hasznára és az Isten dicsőségére végzünk. A második utunk azután ide vezetett, az ereklyés Országzászlóhoz, hogy mielőtt munkához fognánk, hitet tegyünk forró hazaszeretetünkről s megfogadjuk azt, hogy ma jobban, mint valaha, egész akaratunkkal, teljes erőnkkel, minden törekvésünkkel szegény, megcsonkított hazánk javát fogjuk szolgálni.

A zászló ma félárbócon áll. Mit jelent ez, gyermekek? A tengerészeknél szokás, hogy ha a tengeren lévő hajó valamit gyászol, nem fekete zászlót huznak annak árbócára, hanem a nemzeti lobogót csupán a rud félmagasságába, félárbócra eresztik. Tizenhat éve mi is gyászolunk. Amióta igazságtalan bíránk szétdarabolták ezeréves drága hazánk testét, a mi lobogónk is félárbócon leng. Nem gyászolunk mi sem, nem tüzzük ki a reménytelenség, a halál fekete zászlóját, hanem évszázadok folyamán megszentelt lobogónkat leeresztve siratjuk elveszett országrészeinket, elszakított testvéreinket.

Ezek a félárbócra eresztett lobogóju országzászlók hirdetik szerte a hazában, hogy nem pusztult el a magyar, él és élni akar! Fájdalma van, mert szétdarabolták hazája testét, de van még benne élet, erős még benne az akarat, hogy újra egygyé és hatalmassá tegye azt az országot, amit a honfoglaló Árpád adott nekünk! Nem gyászolunk, de emlékezünk! Ezek a zászlók juttatják eszünkbe azt, hogy milyen kicsi ma hazánk, mennyire szegény, hogy meggyalázták, megcsonkították. De ezek a zászlók juttatják eszünkbe azt is, mit kell tennünk, hogy újra felrepüljenek az árbóc csúcsára és onnan hirdessék szerte a világnak, hogy újra egy, újra nagy, mint volt évezreden át, s újra a Kárpátok koszorúja alkotja szent határát!

Mit jelent a zászló, gyermekek? Egyszerű három színt, egy darab selymet, semmi mást? Ó, nem! Az a három szín többet jelent nekünk pirosnál, fehérenél és zöld színnél, többet a selyemnél is. A zászló a nemzet megszentelt jelvénye, amely velünk él és velünk bukik! A régi harcokban ott vitték a zászlót

a sereg élén s büszkeség volt azt tartani. A győzelem a zászló dicsőségét jelentette, a vereség annak bukását. Az elfoglalt várba a győzők zászlójukat tűzték ki annak jeléül, hogy azé a vár, akinek lobogója leng ormain. A zászlóra irták fel azt a mondatot, vagy szót, amit a harcosok maguk elé tűztek célnak. Így Rákóczi Ferenc zászlóinak felirata ez volt: Istennel a hazáért és szabadságért! (Cum Deo pro Patria et libertate!) S a zászló selymén ott volt a Szűz Anya képe, akinek első királyunk, Szent István felajánlotta Magyarországot! És amikor a sereg elbukott, ott a nagymajtényi síkon, földre hajoltak a szent lobogók s úgy jelezték az ügy elbukását, amelyért küzdöttek.

Ha megnézik a muzeumok tépett, rongyos lobogóit, éreznetek kell, hogy azok a régi, sok csatát, sok dicsőséget látott lobogók többet jelentenek nekünk régi lím-lomnál. Őseink vitték azt csaták tűzében s hordozták meg diadalmasan az ellenség ellen! Mert a zászló a nemzeti becsület jelképe.

Mit jelentenek a magyar zászló színei? A piros, amely legfölül van, azt jelenti, hogy a magyar mindig kész volt vérét áldozni hazájáért, szabadságáért, igazáért! Ó, mennyi vér hullott ki már a magyar földre, kedves gyermekeim! Talán nincsen egy porszeme ennek a földnek, amelyet meg nem szentelt volna már magyar vér mindörökre magyarnak! És a fehér, ott a piros alatt? Az a becsület színe. Fehér, tiszta, makulátlan, mint a becsület. Volt-e valaha becsületesebb népe a világnak, nálunk, magyaroknál, akik olyan hűen, olyan önfeláldozón tudtunk vérezni, küzdeni csak azért, — sokszor saját fajtestvéreink ellen is —, hogy Európa népei nyugodtan élvezhessék a béke áldásait. Egy évezred a tanunk, hogy a magunkra vállalt földadatot mindig és mindenkor teljesítettük. Másokért, Európa népeiert buktunk el Mohinál, amikor az Európára törő tatárhordát magunkra zuditottuk, de Európáért buktunk el Mohácsnál is, amikor a török igát vettük vállainkra, s hordoztuk másfél századig, hogy saját testünkkel védelmezzük meg Nyugat népeit. Ezt jelenti a fehér szín a zászlón, kedves gyermekek: a nemzeti becsület tisztaságát, szeplőtlenségét.

És mit jelent a zöld, ott a fehér alatt? A reménységet! Melyik népnek volt nagyobb szüksége a folytonos reménységre, mint nekünk, akik mindig vértanui voltunk a világnak? Akik másokért megfeszítettünk, akik a másoknak szánt gyilkot fogadtuk testünkbe annyiszor! Mi lett volna belőlünk, Istenem, ha nem élt volna bennünk rendületlenül a hit, a reménység, hogy nekünk itt e földön, apáink örökségén élni kell, nekünk nem szabad, nem lehet elbuknunk, mert akkor nemcsak egy nép súlyy el nyomtalanul és örökre, hanem megbomlik az egész európai rend is, amelynek mi voltunk és leszünk egyensúlyozói! Hányszor elbuktunk már ezeréves történelmünk alatt, de mindannyiszor feltámadtunk újra, mert fel akartunk, mert a ben-

nünk levő rendületlen reménység mindig talpra állított bennünket! Ezt a reménységet, a szenvedésben, nyomoruságban, gyötrelemben is élő és nem lankadó bizodalmat jelenti a reménység zöldje lobogónkon!

A nemzeti zászló örök jelképe hazánknak, alatta egyesülünk, hogy mint a haza fiai egyesülve a hazaszeretethen, közös erővel dolgozzunk, küzdjünk s ha kell, meghaljunk érte, mint Dugovics Titusz ott, Nándorfehérvár ormán, amikor — nem tudva megbirkózni a törökkel, magával rántotta azt is félholdas zászlójával a mélységbe, csak hogy a magyar nemzet szent jelvénye, a háromszinű zászló lobogjon a büszke vár bástyáján!

A költő is azt mondja:

„Háromszinű magyar zászló	Háromszinű magyar zászló
Dicső jel!	Vezérelj,
Védelmezzük megfeszített	Egyikünk sem fősvénykedik
Erével.	Vérével!
Kiemeltük a porból szent	Ellenséged előbb meg nem
Szárnyadat,	Taposhat,
Repülj előttünk a magas	Míg vérünkkel be nem festett
Ég alatt!	Pirosra!

Ez jusson eszetekbe, kedves gyermekeim, valahányszor a nemzeti zászló előtt elvisz az utatok. Ne csak a színeit lássátok selymén, de az érte és alatta kiontott tengernyi vért, a nemzeti makulátlan becsületet és a minden pusztulásból kivezető, feltámasztó reménységet!

De ha az országzászló előtt mentek el, más is kell, hogy eszetekbe jusson! Amikor az országzászló előtt elhaladva megemelitek kalapotokat, jusson eszetekbe mindannyiszor az is, hogy miért leng félárbócon most a magyar lobogó? Jusson eszetekben, hogy annyi sok százezer és millió magyar testvérünk gyötrődik ma idegen rabságban, akik mind azt várják, valamennyien, hogy ez a félárbóca eresztett lobogó egyszer felkusszon az árbc csucsára, ahol volt, s ahol a helye van! Jusson eszetekbe, hogy — igaz, most gyenge, kis országocska letünk, — de hányszor voltunk mi már temető ezeréves történelmünk alatt! Am a temetőből még mindannyiszor gyönyörű virágoskert fakadt, mert mindig volt bennünk annyi erő és akarat, hogy elmondhattuk a költővel:

— Megfogyva bár, de törve nem! Él nemzet e hazán!

Juttassa eszetekbe ez a zászló azt, hogy most is temető vagyunk, de nem örökre! Növelje erőssé hiteteket ez a zászló s higyjétek erős lélekkel, hogy újra nagyok és szabadok leszünk! Mert azok akarunk lenni! Mit gondoltok, gyermekek, eljön-e az az idő, amikor mi újra nagy Magyarország leszünk, ha sohasem gondolunk erre? Ha sohasem akarunk naggyá, hatalmassá, a népek között újra elsőkké lenni? Erős lélek nélkül gyenge minden ember, az önbizalmát elvesztett nemzettel pedig nem lehet

nagy célokat elérni! Nekünk nagy célt tűzött elénk az Isten! Meg kell mutatnunk, hogy méltók leszünk ősinkre nemcsak szóval, hanem cselekedetekkel is! Mi sem akarunk gyávábbak, hitványabbak lenni náluk, s van még bennünk annyi hit, annyi elszánás és akarat, amennyi elegendő lesz ahhoz, hogy ezt a hazát újra elfoglaljuk! A lélek erősebb az erőszaknál! Legyetek erősek, mert az erősekké a győzelem, csak aki akar — tud feltámadni, győzedelmeskedni minden hamisságon.

Ezt az erős akaratot nem is olyan nehéz felkelteni és ápolni lelkünkben. Hiszen minden embernek szívébe, lelkébe oltotta a jó Isten a hazaszeretetet. Csak próbáljátok meg, mondjátok azt, hogy nekem nem hazám ez a szegény, meggyalázott ország! Tagadjátok meg, ha tudjátok, vagy az édesanyátokat meg tudjátok tagadni? Nincsen olyan ember a világon, még ha a leggonoszabb is, aki erre képes volna?! Akkor hát szeressétek ezt a hazát, ma százszorosan jobban kell szeretni, mint máskor s mint a gyermek ragaszkodik édesanyjához akkor is, ha az szegény, beteg, elgyötört, sőt, még jobban ragaszkodik hozzá, úgy minékünk is most kell szeretnünk igazán hazánkat, amikor árva és megtaposott, amikor a legnagyobb szüksége van reánk!

Ez jusson eszetekbe, gyermekeim, valahányszor erre visz el utatok az országzászló előtt, s tegyetek magatokban újra és újra nagy és szent fogadalmat, hogy addig nem nyugosztok, míg ez a megalázott lobogó vissza nem kerül méltó helyére, az árbóc csucsára, ahol volt — és ha mindnyájan egy szívvvel — egy akarral akarjuk — lesz is!

Magyar Gyermekek! Itt a félárbórcra huzott lobogó,

„Emeljük magasra,
Hogy vérünkkel ráirt lángoló betűit
Barát és ellenség mind elolvashassa!
— Voltam hirdetője elmúlt ragyogásnak...
Vagyok siratója bús, fekete gyász...
Magyarok Istene, engedd, hogy lehessen
Vidám hirdetője a — feltámadásnak!“

Akarjátok ezt, gyermekek! Mondjuk el a Magyar Hiszekegyet!

Országzászló előtt

Égbenyúló, büszke árbóc, mint a szálfa áll,
Azt hirdeti: hogy nem győzhet rajtunk a haláll!
Háromszinű lobogója félárbórccon még,
De a magyar sasszemekben a hit lángja ég...
Nézd e jelt, nézd!
Néma arccal, büszke daccal tekints rája,
Ne feledd, hogy mi lett honod ősi tája!
Lesz e zászló
Még sugárzó,
Mint ég mosolya —

Ne csüggedj soha!...

Ne csüggedj... ne csüggedj... ne csüggedj, soha!
Lám ott lenn a kőre láncolt, szent Turul madár,
Szárnyszegetten is repülne, égnek törne már! —
Hallga! csak a lobogóval — mit susog a szél:
Igazságnak napja virrad: a vetés kikél!

Nézd e jelt, nézd!

Néma arccal, büszke daccal tekints rája!

Ne feledd, hogy mi lett honod ősi tája!

Lesz e zászló

Még sugárzó,

Mint ég mosolya —

Ne csüggedj soha!...

Ne csüggedj... ne csüggedj... ne csüggedj, soha!

Vályi Nagy Géza.

Buda visszafoglalása

— Tárgyalásra alkalmas olvasmányok. —

Budavár visszafoglalása a töröktől

(1. *Budavár ostroma és a török felmentő sereg sorsa.*)

Ezerhatszáznyolevánhárom óta rosszra fordult a török dolga. Évről-évre nagy vereségeket szenvedtek s elérkezett az idő a törökök végleges kiűzésére.

Ehhez a döntő lépés Buda visszafoglalása volt.

1686 június derekán ért a szinte nyolcvanezer főnyi keresztény hadsereg Buda alá; volt köztük vagy huszonötezer magyar vitéz is. A sereg fővezérei, Lothringeni Károly és Miksa bajor fejedelem észak felől és délről fogták körül a várat és hatvan nagyobb ágyúval és negyven mozsárral törették falait. Benn a várban Abdi basa védekezett tizenkétezer gyalogossal és háromezer lovasossal.

A gyöngefalu külső és alsó városrészek már a hónap végefelé az ostromlók kezébe estek. Erősen állott azonban a hegy tetején a vár. Éjjel-nappal bömböltek az ágyuk, csattogtak a gránátok, röpködtek a tüzes golyók a várba be, a várból ki.

Igy telt el két hónap; fogyott a vitéz benn is, künn is. Maga a város már inkább romhalmaz volt, mint város; de azért Abdi minden megadásra való felszólítást visszautasított. Tudta, hogy közeleg felmentő sereggel a nagyvezér, aminthogy az valami ötvenezer vitézzel dél felől meg is érkezett. Az ostromlók készen várták; szentül hitték, hogy a Kelenföldön nagy, döntő csatát fognak vívni vele. Hanem a nagyvezér nem mert beléjük kötni és inkább azon mesterkedett, hogy a várba mint vihetne segítséget. Felhívására ezer meg ezer janicsár jelentkezett, hogy megkísérlik a várba jutást. Három izben is megtették ezt a kísérletet, de az